

Recenzii

**Michel Remaud F.M.I., *Creștini și evrei între trecut și viitor*
Editura Sapienția, Iași 2008, 199 p.**

Evreii sunt „frații noștri mai mari”. Această afirmație simplă și profundă a Papei Paul al VI-lea este expresia unei schimbări radicale în imaginea care a dominat vreme îndelungată în Biserica creștină și care a contribuit la durerea fără limite a acestui popor. Cartea lui Michel Remaud (o traducere din originalul în limba franceză din anul 2000) are o misiune importantă în spațiul limbii române. Ea nu este o lucrare de cercetare în sensul strict, ci sinteza competentă și compactă a celor mai noi cunoștințe scrisă pentru un public mai larg de un expert consacrat. Ea descrie drumul important pe care Biserica Catolică l-a parcurs în secolul XX pentru a-și redefini radical relația cu evreii. Viziunea istorică și teologică nu se limitează însă în nici un caz doar la Biserica Catolică.

Remaud pornește de la declarația *Nostra aetate* a Conciliului II Vatican (cap. 1), declarație fundamentală pentru această temă, care a fost adoptată abia după dezbateri anevoiase. Apoi autorul aruncă o privire asupra patristicii și a delimitării tot mai mari a Bisericii față de evrei (Pseudo-Barnaba, Meliton de Sardes, Iustin și alții, cap. 2). Pentru a înțelege corect contextul mesajelor patristice este nevoie de o viziune cât se poate de neutră asupra istoriei relației dintre creștini și evrei de la acea vreme. (cap. 3). În contextul respingerii ereziei lui Marcio, Biserica primară și-a întărit convingerea că întreg Vechiul Testament aparținea credinței creștine, însă cu specificarea că Israel este repudiat, scrierile aparțin acum Bisericii (p. 84); afirmațiile scripturistice sunt folosite acum tot mai mult ca armă în disputa cu evreii (cap. 4).

Respingerea evreilor ca cei renegați de Dumnezeu s-a întipărit adânc în conștiința Bisericii, în textele ei liturgice și în polemica ei teologică – s-ar umple cu ușurință volume întregi cu astfel de citate (parțial pline de ură) care nu se susțin din punct de vedere teologic. Confruntarea cu această parte întunecată a istoriei noastre, care a constituit adesea justificarea teologică a prigonirii evreilor, este importantă, deoarece trebuie să ne asumăm trecutul (cap. 5). Însă nu acesta este scopul major al cărții. Cartea vrea să arate mai degrabă cu ce argumente teologice a ajuns Biserica Catolică la o definiție cu totul nouă și pozitivă a relației cu evreii. Acest lucru se deduce din cuvintele profunde de la începutul capitoului IV din *Nostra aetate*: „Scrutând misterul Bisericii, Conciliul reamintește legătura ce unește în mod spiritual poporul